

EENIGE BESCHOUWINGEN OVER GRONDSLAGEN DER INRICHTINGSLEER

(Slot)

Zooals hierboven reeds werd opgemerkt, heeft het nastreven van meerdere doeleinden door één boek nadeelen: men beperkt b.v. het aantal kolommen en daarmee b.v. statistisch materiaal (onderverdeelingen) dat toch wel wenschelijk zou zijn, of omgekeerd verkrijgt men een ingewikkelde liniatuur en daarmee gebrek aan de overzichtelijkheid en moeilijkheid in het bijwerken van het boek. Als voorbeeld van mogelijke combinatie werd boven reeds genoemd het verkoopboek, dat tevens al debiteurenboek dienst deed. In zeldzame gevallen kan dienstig zijn de combinatie: inkoopboek — verkoopboek — voorraadboek. Allerdaagsch is de dubbele functie van het kasboek, dat ontvangsten en uitgaven bijeenverzamelt en sorteert en tevens den kasvoorraad aantoot; van deze algemeen gebruikelijke combinatie zien we reeds, dat ze in eenigszins groote administraties niet voldoet en uiteenvalt in een boek voor ontvangsten en een voor uitgaven met liefst een boekje voor kasopmakingen, dus voorraad-constateeringen.

2. Uit welke bronnen wordt het boek bijgewerkt; a. uit bescheiden, b. uit andere boeken.

De liniatuur van het boek moet verband houden, wat volgorde van kolommen en opschriften der kolommen betreft, met de liniatuur der bronnen; een verwijzingskolom naar archiefnummer of boek-pagina mag niet ontbreken.

3. Waar moeten de gegevens van het boek verder heen; op welke wijze geschiedt dit het best en welke tijd mag er tusschen inboeking en overdraging verlopen. (overdraging dagelijks, per week, enz.)

De opmerking onder 2 betreffend verband met bronnen geldt hier in omgekeerde richting.

4. Is splitsing van het boek wenschelijk in meerdere boeken, dan wel is integendeel het wenschelijk meerdere boeken van het boekensysteem te vereenigen.

Onder 1 hierboven is reeds gesproken betreffend het dienen van verschillende doelen door één boek; voornamelijk werd daar gedacht aan doelen, die als het ware op elkaar volgen: b.v. verzamelen en verkopen — vastleggen van verhoudingen met afnemers aan wie verkocht werd; of verzamelen van verkopen — sortati van verkopen naar rayons of reizigers om statistisch materiaal te verkrijgen. Een dergelijke combinatie zouden we „verticaal” kunnen noemen. Een combinatie van een ietwat ander soort, die we „horizontaal” zouden kunnen noemen, is een als van kasboek met bankboek en met postgiroboek; of van verkoopboek met rembourszendingenboek en/of met uitgaande retourenboek; of van inkoopboek met het boek voor inkomende onkosten-facturen; de aantekeningen-soorten die hier gecombineerd worden als het ware liggend op één stage van den gang, die alle aantekeningen doormaken in de administratie; het nagestreefde *doel* is feitelijk voor de gecombineerde aantekeningen-soorten *hetzelfde*, doch de aantekeningen betreffen *verschillende* soorten *vermogensbestanddeelen* (kas- bank- giroboek) of betreffen *verschillende* soorten *transacties*, die in hare boekhoudkundige ontwikkeling groote overeenkomst vertoonen (verkoop-tevens uitgaand retourenboek). Zoo'n „horizontale” combinatie is vaker dan een „verticale” aanbevelenswaardig. Vermindering van het aantal jaarnaalposten en daarmee van de overdragingen naar het grootboek en daarmee weer van de foutenmogelijkheden is een voordeel. De nadeelen hierboven genoemd blijven echter ook hier wel eens voelbaar en bij weinig bekwaam en nogal wisselend personeel overtreft het nut van eenvoudige boeken spoedig de andere overwegingen.

Het aantal voorkomende posten is ook hier een belangrijke

factor bij inrichting van boekensysteem en van de boeken zelve.

Overgaande tot dit laatste, de *inrichting van de boeken zelve*, ieder voor zich beschouwd, vallen nog de volgende opmerkingen te maken.

Bij een hulpboek is natuurlijk een der eerste vragen: welke jaarnaalposten dienen periodiek uit het boek voort te vloeien.

De liniatuur eischt, zooals reeds hierboven werd opgemerkt, aansluiting op de bronnen. Als een vaste reeks bijzonderheden regelmatig voorkomt, moet voor dat gedeelte tabellarische inrichting worden benut. Ook voor de omschrijvingskolom geldt dit: vaak is onderverdeeling b.v. voor hoeveelheid, factuurdatum, factuur-nummer, e.d. wenschelijk.

De liniatuur moet aansluiten bij het rekeningensysteem: de event. jaarnaalpost moet zoo gemakkelijk mogelijk uit het boek kunnen worden opgemaakt; deze eisch komt in strijd met den eisch van beperking van het aantal kolommen; een „diverse”-kolom biedt, als bekend, uitkomst. Uit den eersten eisch kan voortkomen het plaatsen van saldo en P.M. posten in een kolom, die niet met het journaliseeren verband houdt; de diverse-kolom biedt desnoods plaats, ook de omschrijvingskolom kan hier dienen.

Zoo mogelijk moeten naast elkaar geplaatst worden die kolommen, die

- tezamen bevatten gegevens, welke dienen voor het bijwerken van andere boeken (b.v. folio rekening-courantboek naast de in dat laatste over te nemen bedragen).
- gegevens bevatten, welke gezamenlijk als één geheel uitmakend kunnen worden beschouwd en dus steeds tezamen voorkomen.

Uit a zoowel als uit b vloeit gewoonlijk voort, dat de *totaal-kolom vóór* staat en splitsingskolommen daarop volgen. Die laatste kolommen kunnen soms *later* worden bijgewerkt.

De eisch sub b. genoemd komt soms in strijd met het gemakkelijk uit het boek doen voortvloeien van den jaarnaalpost; de kortingenkolom zou b.v. volgens den eersten eisch aan de *ontvangstzijde* van het kasboek, dus op Engelsche wijze, een plaats moeten vinden, doch dit bemoeijkt het journaliseeren eenigszins! Feitelijk moest de bedoelde *eerste* eisch den doorslag geven, daar deze zich telkens bij het inboeken, dus wellicht vele malen per dag, gelden doet en het journaliseeren gewoonlijk slechts eens per maand plaats vindt; ten onzent kan deze echter geen vaste gewoonte nog worden geconstateerd.

Overbodige opschriften, als „te debiteeren” kunnen vaak veilig achterwege blijven; evenals overbodige kolommen: de dubbele datum-kolom b.v. kan vaak best tot een enkele worden ingekrompen, de herhaling van maandvermelding n.l. vervallen.

Onnoodige invullingen, die door niemand ooit geraadpleegd worden, zijn natuurlijk uit den boeze, doch komen vaak voor; evenals invullingen die door aanhalingsteekens of „idem” vervangen kunnen worden.

Een aantal technische details, als de volgende, eischen voorts overweging; daar ze elders voldoende behandeld zijn⁵⁾ of weinig tot opmerkingen, los van concrete voorbeelden, aanleiding geven, volsta ik met de opsomming:

- Vorm — grootte — dikte van het boek (verband houdend o.m. met gemiddeld per periode voorkomend aantal posten en gewenschten, gewoonlijk niet te lang te stellen, levensduur)
- Rangschikking der hoofden in rekeningen-boeken: alfabetisch — op nummers — afdelingsgewijs.
- Is losbladige inrichting wenschelijk.
- Is kaartsysteem, eventueel Kardex-systeem, wenschelijk.

⁵⁾ Men zie vooral een der artikelen van Prins in M. v. h. Boekhouden, Nov. 1913; voorts J. Hagers, Ken Uw Zaak.

Verdiert het speciaal doen drukken, dan wel gebruik van courante boeken (billijker, doch het volkomen maken van de liniatuur bemoeilijkend) den voorkeur.

Is zelftransporteerend maken van voldoende nut om de kosten te rechtvaardigen.

Heeft het doen aanbrengen van een uitslaand, beweegbaar hoofd, voldoende zin.

Heeft het doen aanbrengen van kleurafscheidingen en/of horizontale richtlijnen voldoende zin.

Tot slot nog eenige opmerkingen betreffend de uitgaande *bescheiden* en die voor intern gebruik. De inrichting van de *binnenkomende* hebben we meestal niet in onze macht; tenzij ze voor een groot deel komen van relaties, bij welke we op een of andere wijze eenigen invloed kunnen uitoefenen ten aanzien van de bescheiden, die ze ons doen toekomen. (verstrekken van formulieren door banken e.d. aan cliëntèle, invloed op de administratie van onderhoorige maatschappijen en derg. min of meer onderhoorige relaties). In die gevallen gelden de volgende opmerkingen ook grootendeels voor *die* bescheiden.

Gelet moet worden bij inrichting van bedoelde bescheiden (facturen — volgbriefjes — materialenbons — werkbriefjes — verschillende staten van bijkantoren en filialen — enz. enz.) op de volgende punten:

Wanneer, bij welke gelegenheden, moeten ze worden gebruikt.

Welke gegevens moeten ze *beslist* bevatten; met welk doel.

Welke gegevens zouden voorts *wenschelijk* zijn; met welk doel.

Van waar zijn de gegevens te verkrijgen.

Welke personen hebben ze in te schrijven; hoe is betrouwbaarheid; hoe administratieve bekwaamheid van hen.

Liniatuur moet verband houden met die van de boeken waarin de gegevens van het bescheid worden verwerkt.

Vorm — grootte — kleur (soms gebruik van verschillende kleuren zeer wenschelijk) — aantal exemplaren, die in één invulling moeten worden vervaardigd en met welke doelen.

Hoe is de loop van de bescheiden door de geheele administratie.

Hoe en volgens welk systeem worden ze ten slotte opgeborgen.

Opname van té veel gegevens op één bescheid, b.v. materialen-afgifte-bons, waarop veel *soorten materialen* voor *verschillende* soorten *werkzaamheden* zouden voorkomen, geven bezwaren; beperking tot één soort gegeven op één bon, hier b.v. slechts materialen (verschillende) voor één soort werkzaamheden op een bon, is dan nuttig.

Tot slot zij nogmaals herhaald, dat ik fragmentarisch ben gebleven en op geen der aangeroerde punten naar volledigheid heb gestreefd. Desondanks vlei ik mij met de hoop, dat studeerenden voordeel bij hun studie kunnen trekken uit een overwegen van vele der door mij naar voren gebrachte (ten deele wel is waar oude, doch niet genoeg gemeenzame) gedachten, b.v. bij het bestudeeren van monografiën, opgaven inrichtingsleer enz.

Drs. J. PAARDEKOOPER

DE VOORGENOMEN WIJZIGINGEN VAN DE WET OP DE DIVIDEND- EN TANTIEME-BELASTING

Het bij Koninklijke Boodschap van 27 Augustus j.l. ingediende wetsontwerp tot wijziging van de wet op de dividend- en tantieme-belasting mag een toelichtende bespreking overwaard geacht worden ook in dit maandblad, dat meermalen, o.a. in No. 1 van den 2den jaargang, aan genoemde wet eene gastvrije plaats inruimde. Gelijk bekend staat het wetsontwerp

enkel in het teeken van „voorkoming van dubbele belasting”, bestrijkt het uitsluitend Hoofdstuk VII der wet, welk Hoofdstuk reeds bevorens bij de wet van 17 April 1925, Stbl. No. 146, door het daarin vervallen van art. 30 wijziging onderging. Voor het goed inzicht der materie mag hier allereerst een stukje geschiedenis geenszins ontbreken. Toen vóór de wet van 11 Januari 1918, Stbl. No. 4, de dividendbelasting nog hare regeling vond in de wet op de inkomstenbelasting 1914, was aanvankelijk (art. 100) enkel voorzien in „voorkoming van dubbele belasting” ten aanzien van vennootschappen, vereenigingen of maatschappijen, die ook in de Koloniën aan belasting waren onderworpen. Bij de wet van 16 April 1915, Stbl. No. 197, zijn echter in laatstgenoemde wet art. 100 gewijzigd, de artikelen 100 *bis* en 100 *ter* ingelascht, een en ander in hoofdzaak overeenkomende met de tegenwoordige artikelen 27, 28 en 29 der wet op de dividend- en tantiemebelasting 1917. En onder vigeur van het tegenwoordig belastingrecht wordt nu indien eene vennootschap enz. onderworpen is aan eene belasting, die in de Koloniën of bezittingen van het Rijk of in het buitenland naar de winst wordt geheven, aftrek toegestaan op de uitdeeling resp. van $\frac{2}{3}$ (art. 27) en $\frac{1}{2}$ (art. 28) en bij bezit van ten minste $\frac{9}{10}$ van het uitgegeven aandeelenkapitaal op naam eener in de koloniën of bezittingen of in het buitenland gevestigde vennootschap, vereeniging of maatschappij resp. $\frac{2}{3}$ of $\frac{1}{2}$ van het op de aandeelen genotene afgetrokken (art. 29). Het is dus slechts een beperkt stelsel van voorkoming van dubbele belasting dat hier gehuldigd wordt, een voorziening die naar het inzicht van het tegenwoordig Hoofd van het Departement van Financiën niet ver genoeg gaat.

Nimmer heeft de wetsgeschiedenis mij geleerd hoe de wetgever aan de onderscheiding van $\frac{2}{3}$ en $\frac{1}{2}$ gekomen is, al is mij wel bekend dat het $\frac{2}{3}$ historische beteekenis heeft. Ik heb in het verschil altijd een soort privilege voor de Koloniën gevoeld. Wat hiervan ook zij, de tegenwoordige Minister van Financiën ziet voor die onderscheiding geen reden en spreekt daarover hiermede la mort sans phrase uit.

Het wetsontwerp dat ons hier bezighoudt, heeft nu ten doel voorschreven beperking in zoover te verminderen en de zaak zóódanig te egaliseeren, dat wordt voorgesteld om voormeld $\frac{1}{2}$ voor het buitenland zoowel in art. 28 als in art. 29 op te voeren tot $\frac{2}{3}$, de fractie die blijkens de artikelen 27 en 29 nu reeds geldt voor de Koloniën of bezittingen van het Rijk, terwijl tevens wordt voorgesteld laatstgemelde omschrijving conform het gewijzigd art. 1 der Grondwet te vervangen door „Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao” en voor art. 29 eene nieuwe redactie wordt opgezet, waaruit de voorwaarde van het bezit van ten minste $\frac{9}{10}$ van het uitgegeven aandeelenkapitaal, een in de practijk te streng gebleken eisch, is geëlimineerd.

Bereikt het wetsontwerp naar zijn tegenwoordigen inhoud het Staatsblad, dan zal het ideaal, dubbele belasting volkomen te voorkomen, nog geenszins zijn verwezenlijkt, want van het gedeelte der bedrijfsopbrengst dat in Nederlandsch-Indië, Suriname, Curaçao of het buitenland aan de belasting is onderworpen, zal hier te lande $\frac{1}{3}$ belastbaar blijven en het zelfde geldt ten aanzien van de holding company van aandeelen van Koloniale- of buitenlandse lichamen voor $\frac{1}{3}$ der uitgedeelde winst.

Hiermede acht ik aan het wetsontwerp de toekomstige eer voldoende bewezen, te meer waar voor een dieper inzicht der tegenwoordige regeling verwezen kan worden naar de blz. 55 t/m 64 van mijn werkje „Dividend- en Tantieme-belasting”.

Dat geen wijzigingen der wet op de dividend- en tantiemebelasting op ander terrein gewenscht zouden zijn, zou ik geenszins kunnen onderschrijven. Doch daaraan kan beter, te geleger tijd, een afzonderlijk artikel worden gewijd.

B. VAN DEN BERG